

2020. augusztusi mérnök évfordulók, emlénapok + programok

A korona-vírus járvány miatt valamennyi korábban meghirdetett szakmai-program lemondásra, vagy az online térbe került!

1. – 120 éve kezdődött a Szépművészeti Múzeum építése

A budapesti Szépművészeti Múzeum létesítéséről az 1896. évi millenniumi törvény határozott; az új intézmény helyszínéül 1898-ban a Múcsarnokkal szemközti területet szemelték ki. A múzeum épületének tervezésére Schickedanz Albert és Herzog Fülöp Ferenc kaptak megbízást, akik a téren álló Múcsarnok és Millenniumi emlékmű tervezői is voltak. 1900-ban éppen e napon kezdődött a múzeum építése, amely az átadásakor – 1906-ban – Európa legkorszerűbb múzeuma volt. E múzeumot Európa legjelentősebb múzeumai között tartják számon. Művészeti anyagának sokrétúsége és történeti folyamatossága, a mesterművek nagy száma méltán biztosít számára előkelő helyet a közgyűjtemények sorában. E múzeum az egyetemes és a magyar művészet emlékeit mutatja be az ókortól a 18. század végéig, nagyszabású időszak kiállításai pedig százezreket csábítanak az intézmény falai közé. A múzeum, a történetének legnagyobb léptékű rekonstrukcióját követően, 2018 végén újra megnyitott. Az átfogó korszerűsítésnek köszönhetően e múzeum megfelel 21. századi műtárgyvédelmi és látogatói követelményeknek is.

1. – 200 éve született Micskey Imre mérnök

Mezőszentgyörgyön született Micskey Imre (1820-1899) vízépítő mérnök. Tanulmányait Bécsben és Pesten a Mérnöki Intézetben végezte 1844-ben. Gyakorlati működését uradalmi mérnökként kezdte, 1859-től a Sárvízi Nádor Csatorna Társulat ig. mérnöke s az 1863-as aszály idején jelentős öntözési provizóriumokat létesített a csatorna mentén, 1871-től a közmunka és közlekedésügyi minisztérium elnöki titkár, majd vízépítési osztályának vezetője volt az 1887-es nyugdíjaztatásáig. A szakirodalmi munkássága elsősorban az árvízmentesítés, tagosítás és a vízjogi kérdések témakörét érintette. Vízépítési ügyeink kezelése és az ügyvitel nehézségei címet viselő cikksorozatában (Gazdasági Mérnök, 1882.) a vízügyi szolgálat szervezetének korszerű és szakszerű kiépítését sürgette. Munkája elismeréseként a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntették ki.

6. – 100 éve született Raum Frigyes mérnök

Lupényban született Raum Frigyes (1920-2007) általános mérnök, főiskolai oktató. 1959-től a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat (BGTV) főmérnökeként a geodéziai munkákat szervezte, irányította. Meghatározó szerepe volt a fotogrammetriai eljárás, a gépi számítás és az újszerű eszközök gyakorlati bevezetésében. 1949 óra rendszeresen oktatott különböző alap- és továbbképző tanfolyamokon, utóbb előadó tanár volt a székesfehérvári földmérési főiskolán. Publikációs tevékenysége is jelentős volt, 15 könyve és több mint száz cikke jelent meg különböző folyóiratokban. Tudománytörténeti kutatásokkal is foglalkozott. Szakmai szervezetek munkájában is tevékenyen részt vett, tudományszervezői munkásságát nemzetközi téren 1969-1972 között a Nemzetközi Földmérő Szövetség 3. Bizottságának alelnökeként, 1973-1975 között elnökeként folytatta, ugyanakkor a Magyar Geodéziai és Kartográfiai Egyesületnek 1956-1978 között alapító főtitkára, majd társelnöke volt.

10. – 110 éve született Vágó Péter, későbbi neve: Pierre Vago építész

Budapesten született Vágó Péter (1910-2002) magyar származású, nemzetközi híru építész, építészeti szakíró és oktató. Édesapja (Vágó József) a magyar szecessziós építészet kimagasló alakja volt, többek között a Nemzeti Szalon és a Lipótvárosi Kaszinó tervezője, a genfi Népszövetségi Palota tervezőinek egyike. Vágó Péter 18 éves korában került Franciaországba. Diplomáját 1932-ben szerezte meg a párizsi École Spéciale d'Architecture főiskolán. Még hallgató korában, 1932-ben az „Architecture d'Aujourd'hui” című francia építészeti folyóirat főszerkesztője lett. Ugyancsak 1932-ben szervezte meg a RIA (Réunion Internationale d'Architectes) nemzetközi építész szervezetet, amely 1933-ban Moszkvában tartotta első kongresszusát. Ezt átalakítva szervezte 1948-ban az UIA-t (Union Internationale des Architectes), ennek 1969-ig főtitkára is volt. 1957-től haláláig a tournai École Supérieure d'Architecture tanára volt. Tervező építészként 1934 óta tevékenykedett. Jelentősebb feladatokhoz a második világháború után jutott. 1931-es párizsi indulásától kezdve hetven éven át mindenütt ott volt, ahol valami történt az építészetben. Vagy ott történt mindig valami, ahol ő megjelent. Ismerte a korszak minden építészt, akik alkotásaikkal formálták az elmúlt század építészetét. A legnagyobb befolyású építészeti folyóirat mellett a legfontosabb nemzetközi építészeti, urbanisztikai szervezetekben vett részt, aktív szereplője volt a legfontosabb, mára már építészettörténetinek számító szakmai eseményeknek.

11. – 160 éve született Bláthy Ottó Titusz mérnök

Tatán született Bláthy Ottó Titusz (1860-1939) gépészmérnök. 1883-ban a Ganz-gyár újonnan létesített villamossági osztályába lépett, ahol felismerte a mágneses Ohm-törvény gyakorlati alkalmazását, s ennek segítségével, a külföldet megelőzve gépeit számítások alapján méretezte. Az 1884-i torinói kiállításon ismerte meg a Gaulard-Gibbs váltakozó áramú elosztórendszert. Ennek fogyatékosait átlátva 1885-ben Zipernowskyval és Dériverrel együtt alapszabadalmat jelentett be párhuzamos kapcsolású, tetszőleges áttételű, váltakozó áramú induktorok alkalmazásán alapuló áramelosztó rendszerre. Még ugyanez évben induktorait zárt vasmaggal látta el. Ezzel megszületett a mai transzformátor. Bláthy oldotta meg a világon elsőnek a váltakozó áramú generátorok párhuzamos kapcsolásának addig megoldhatatlannak tartott problémáját (Cerchi erőmű, Róma). 1889 végén kerültek forgalomba az első indukciós wattóra-számlálók (áramfogyasztás-mérők), melyek ugyanúgy, mint az 1884-ben kifejlesztett wattmérők, szabadalmi szerint készültek és az egész világon elterjedtek. Jelentős érdemei vannak az egyfázisú, soros kapcsolású kommutátoros motorok kifejlesztése körül (1890-91); ezek egy példányát a müncheni Deutsches Museum őrzi. 1891-ben a villamosművek üzemi feltételeinek megfelelő önműködő fordulatszám-szabályozót szerkesztett vízturbinák számára. A gőzturbina megjelenésével 1903-ban négypólusú, majd egyre növekvő teljesítményű, 2 pólusú turbógenerátorokat szerkesztett. 1912-ben szabadalmaztatta az áramszámlálók hitelesítésére szolgáló sztroboszkopikus eljárást. Érdemei közé tartozik a nagyvasúti villamosmozdonyok fázisváltójának tökéletesítése. Idegen nyelven írott szakcikkeinek száma félszázra tehető. Rendkívül sokoldalú egyéniség volt. Nyelvtelensége kiváló fejszámoló-képességgel párosult; mint bonyolult sakkfeladványok szerzője, 1889-ben Lipcsében adta ki Vielzügige Schachaufgaben c. második kiadást megérett könyvét, mellyel megelőzte korát; megállapításainak túlnyomó része ma is időtálló.

19. – 120 éves a Margitszigeti szárnyhíd

1900-ben e napon ünnepélyes keretek között a forgalom számára átadásra került a 70 méter hosszúágú budapesti Margitszigeti szárnyhíd. Az 1872-76-os években megépült Margit-híd még nem kapcsolta be a szigetet közvetlenül a város forgalmába, így csupán 1898 májusában kezdték építeni a szárny-hídat.

19. – 70 éves a csillebérci gyermekvasút

1950-ben e napon avatták fel Budapesten a Széchenyi-hegy és Hűvösvölgy között épített gyermekvasutat, melyet 1990-ig úttörővasútnak neveztek.

22. – 110 éve született ifj. Bartók Béla mérnök

Budapesten született ifj. Bartók Béla (1910-1994) közlekedésmérnök, geodéta, író és a Magyarországi Unitárius Egyház főgondnoka. Külsőre erősen hasonlított világhírű zeneszerző, zenetudós édesapjára, de zenei tehetsége nem volt. Mérnökként dolgozott a vasútnál. Szenvedélyesen gyűjtötte a térképeket, a MÁV-tól vonult nyugdíjba.

22. – 100 éve született Nemezc Ernő geokémikus

Losoncon született Nemezc Ernő (1920-) Állami díjas geokémikus, akadémikus. Előbb a Műegyetemen dolgozott, később a Veszprémi Vegyipari Egyetem docense, tanszékvezető egyetemi tanára, dékánja, majd az intézmény rektora lett. 1966-72 között szerkesztette a Földtani Közlönyt. 1979-ben az MTA rendes tagja lett. Kutatási területe: a szilárdtest-kémia, az agyagásványok kristályszerkezete és genetikája, a bauxit-feldolgozás kristályfázisai, az ásványi nyersanyagok technológiai hasznosítása.

27. – 175 éve született Lechner Ödön építész

Pesten született Lechner Ödön (1845-1914) építész, a magyaros formateremtő stílusteremtő és a szecesszió építészetének nemzetközileg is jelentős, nagy hatású képviselője. A magyar nemzeti formanyelv kialakítására tett kísérlete a korszak legjelentősebb műveit hozta létre, melyek iskolát teremtettek még ha a személyes irányítása alatt álló és műveinek nem formáit, hanem szellemét tovább vinni hivatott mesteriskola létrehozására való törekvés kudarcot vallott is. Építészetének tudatos, elméleti (tanulmányokban is kifejezett) kialakítása a korszakban egyedülálló, úttörő jelentőségű. Ismertebb alkotásai Budapesten: a Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola, a Postatakarékpénztár (ma: Magyar Államkincstár) és a Magyar Állami Földtani Intézet épületei. Lechner az építészeti részletképzés tekintetében egyre inkább a magyar folklór, az ázsiai illetve perzsa és indiai díszítőművészet felé fordul. Az Iparművészeti Múzeum épületének külső díszítései, a mázas cserepek, a pirogránit díszítőelemek, az áttört virágmotívumok indiai, perzsa, mór és magyar népi hatásokról tanúskodnak. Az épület egésze eltér a hagyományos formavilágtól, ami vegyes fogadtatásra talált. Formavilága a Postatakarékpénztár Hold utcai épületénél érvényesül a legtökéletesebben. 1900-ban az épületért a Képzőművészek egyesülete „Nagy Aranyéremmel” tüntette ki, és megkapta a „királyi tanácsos” címet is. Egyházi megbízásai közül kiemelkedik a kőbányai Szent László plébániatemplom, amely azonban Barcza Elek korábbi terveinek felhasználása miatt nem tekinthető szuverén alkotásnak. Élete utolsó évtizedének legjelentősebb megbízása a pozsonyi katolikus Szent Erzsébet templom és plébánia volt. Az idős mestert 1911-ben a római nemzetközi építészeti kiállításon bemutatott életművéért nagy aranyéremmel tüntették ki.

28. – 10 éve született Káldy József mérnök

Iharosberényben született Káldy József (1920-1983) erdőmérnök, a soproni egyetem tanszékvezető egyetemi tanára. Erdőmérnöki oklevelét 1942-ben kapta a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó-és Erdőmérnöki Karán. Munkáját a besztecebányai állami erdőigazgatóság erdőrendezőségénél, majd a marosvásárhelyi erdőigazgatóságnál kezdte. 1945 után a pécsi erdőgazdaság műszaki osztályán dolgozott, 1946-tól az erdőgazdaság igazgató-helyettese, majd 1949-től a Pécsi Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat vezérigazgató-helyettese volt. 1950-től a Földművelésügyi Minisztériumban az erdészeti osztály vezetője, később az Erdőközpont műszaki igazgatója; 1954-től a Sátoraljaújhelyi Erdőgazdaság főmérnöke volt. Gyakorlati munkájában az erdészet gépesítésében voltak kiemelkedő szakmai eredményei. Ő alapította meg az Erdőgazdasági Tervező Irodát.

28. – 110 éve született Inokai János mérnök

Szombathelyen született Inokai János (1910-1978) gépészmérnök, országgyűlési képviselő, az Országgyűlés alelnöke. 1937-46-ban a Ganz Vagongyárban hegesztő, gyártási ellenőr volt. 1950-55-ben a Nehézipari Beruházási Vállalat osztályvezetője, a Dunai Vasműben gépészeti osztályvezető, majd főmérnök, 1956-tól beruházási főmérnök. 1966-tól a Kohó- és Gépipari Minisztérium Tervező Irodáinak igazgatója volt. Számos ipari létesítmény tervezését és kivitelezését valósította meg.

Felhasznált irodalom:

- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának kötetei*
- *História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - tudosnaplar.kfki.hu*
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK*
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. – 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
- *Egyéb életrajzi és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök